

НОВІТНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ» 2011 Р.

В умовах подальшої розбудови державності особливого значення набуває служба як невід’ємний атрибут функціонування громадянського суспільства та правової соціальної держави. Одним із важливих напрямів реформування державної служби є подальше вдосконалення чинного законодавства про державну службу, яке знайшло вираження в Законі України «Про державну службу» 2011 р. [1]. Безперечним є той факт, що набуття чинності новим законом потребує теоретичного аналізу його концепції, положень та його термінологічних новел.

Насамперед слід звернутися до визначення поняття «державна служба», яке надається в ст. 1 Закону України «Про державну службу» 2011 р. (далі – Закон 2011 р.) та яке певною мірою концептуально відрізняється від визначення аналогічного поняття в Законі України «Про державну службу» 1993 р. (далі – Закон 1993 р.), що проявляється в теоретико-методологічному підході до самого поняття «служба». При цьому слід зазначити, що поняття «служба» в загальному розумінні цього слова може використовуватися як позначення виду діяльності людей та відповідного соціально-правового інституту або як найменування певного відомства, органу чи його структурного підрозділу. Служба разом із навчанням, виробництвом матеріальних цінностей та наданням господарських послуг, веденням домашнього господарства тощо є різновидом інституалізованої суспільно корисної діяльності людини [2]. Вона пов’язується насамперед з управлінням та соціально-культурним обслуговуванням людей.

На думку інших учених, для з’ясування сутності служби в суспільстві необхідно звернутися до аналізу процесу праці під час здійснення служби та інших видів соціальної діяльності [3]. Вирішальним фактором, який визначає відмінність служби від інших видів соціальної діяльності, є специфічний об’єкт впливу в процесі праці – людина, особа як соціально-біологічна істота, тобто воля особи, її здоров’я, права й свободи тощо. У цьому аспекті заслуговує на увагу позиція В.М. Манохіна, який вважає, що місце служби як елемента в будь-якій організації правильно й доцільно визначати як продовження та завершення процесу формування (створення) цієї організації або системи організацій [4]. При цьому продовженням процесу формування організації є впорядкування служби (встановлення посад та їх кількості, визначення посадових повноважень, підбір і розстановка кадрів тощо), а завершенням – практичне здійснення службової діяльності.

Вітчизняні автори зазначають, що через службу здійснюється практична реалізація компетенції органів влади або повноважень інших організацій [5]. Саме цей аспект покладено в основу визначення поняття «державна служба» в Законі 2011 р.: це професійна діяльність державних службовців із підготовки пропозицій щодо формування державної політики, забезпечення її реалізації та надання адміністративних послуг. Натомість Закон 1993 р. визначав, що державна служба – це профе-

сійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та отримують заробітну плату за рахунок державних коштів. Таким чином, визначення поняття «державна служба» за Законом 1993 р. базується на тому, що державна служба – це різновид трудової діяльності людини, який регламентується як адміністративним (Законом України «Про державну службу» 1993 р.), так і трудовим законодавством (Кодексом законів про працю України).

Щодо визначення поняття «державна служба» за Законом 2011 р. слід акцентувати увагу насамперед на тому, що державна служба – це діяльність щодо здійснення повноважень, безпосередньо пов'язаних із реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу. При цьому важливо звернути увагу на те, що неможливо визначити поняття «державна служба» без звернення до поняття «державний службовець», які є взаємопов'язаними та взаємообумовленими як у Законі 1993 р., так і в Законі 2011 р. Відмінність цього взаємозв'язку полягає в тому, що в Законі 1993 р. визначення поняття «державний службовець» надається через поняття «державна служба», а в Законі 2011 р. поняття «державна служба» надається через поняття «державний службовець».

Звертаючись до поняття «державний службовець», важливо зазначити, що окремі дослідники вважають, що службовці – це ті, хто обіймає посади в державних або громадських організаціях та за винагороду здійснює управлінську або соціально-культурну діяльність [5]. Специфіка праці службовців полягає в такому: а) безпосередньо матеріальних цінностей вони не виробляють, проте створюють умови для матеріального виробництва; б) володіють специфічним предметом праці – інформацією, яка водночас є засобом їхнього впливу на тих, ким вони управляють (обслуговують), тобто вони, як правило, збирають, опрацьовують, передають, зберігають, створюють інформацію; в) впливають на людей, обслуговують їх; г) зазвичай зайняті розумовою працею; ґ) працюють оплатно, тобто отримують заробітну плату; д) обіймають посади в державних або громадських організаціях [6].

Професійні службовці, на думку деяких авторів, є найманими робітниками, напрямами діяльності яких є прийняття управлінських рішень та їх реалізація в порядку службових завдань. При цьому за ознакою організації й порядком проходження служба поділяється на державну службу та службу в недержавних структурах, у тому числі в органах місцевого самоврядування. Однак вважаємо, що така класифікація не є вдалою, оскільки служба в органах місцевого самоврядування за сутністю й ознаками має більше спільного з державною службою, ніж зі службою в громадських організаціях.

З огляду на зазначене Закон 2011 р., на відміну від попереднього, передбачає перелік повноважень державного службовця, які, власне, дають право вважати його саме державним службовцем. Надамо аналіз цих повноважень.

1. *Розроблення, експертиза та/або редагування проектів нормативно-правових актів.* Одним із важливих завдань діяльності державних органів є законотворча та нормотворча діяльність, зокрема за такими напрямами: а) підготовка за дорученням Президента України, Кабінету Міністрів України та з власної ініціативи проектів законів та інших нормативно-правових актів; б) розробка пропозицій

щодо вдосконалення законодавства та подання їх у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України; в) здійснення правової експертизи проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, і проектів законів, які подаються на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (далі – АРК); г) підготовка зауважень і пропозицій щодо прийнятих Верховною Радою України законів, які надійшли на підпис Президентів України; ґ) проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства; д) здійснення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів державних органів та органів місцевого самоврядування. Таким чином, розроблення проектів нормативно-правових актів може здійснюватися як за ініціативою самого державного органу відповідно до його компетенції, так і за дорученням вищих державних органів.

Щодо експертизи проектів нормативно-правових актів слід зазначити, що вона здійснюється, як правило, за дорученням вищого державного органу тим державним органом, до відання якого віднесено питання, які висуваються в проекті. Основною метою експертизи є визначення правомірності й законності проекту нормативно-правового акта, його відповідності до тих вимог, які пред'являються до таких актів. Окрім зазначеного, експертизу проектів нормативно-правових актів спрямовано на визначення доцільності, ефективності й необхідності його прийняття.

Редагування проектів нормативно-правових актів, на відміну від експертизи, полягає в його внутрішній обробці, тобто в роботі з проектом щодо його визначеності, чіткості, конкретності, грамотності тощо.

2. *Надання адміністративних послуг.* Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» [7] адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону. Важливо зазначити, що процедура надання адміністративних послуг, окрім названого закону, регламентується багатьма іншими нормативно-правовими актами, а саме: Указом Президента України від 03.07.2009 р. «Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг»; Постановою Верховної Ради України від 09.12.2011 р. «Про прийняття за основу проекту Закону України про адміністративні послуги»; Постановою Верховної Ради України від 04.10.2011 р. «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання надання окремих адміністративних послуг»; Постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2011 р. «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством економічного розвитку і торгівлі, підприємствами та організаціями, що належать до сфери його управління, і розміру плати за їх надання»; Постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державною пробірною службою, та розміру плати за її надання»; Постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. «Деякі питання надання Національною комісією

з цінних паперів та фондового ринку платних адміністративних послуг»; Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2011 р. «Деякі питання надання Державним агентством земельних ресурсів та його територіальними органами адміністративних послуг»; Постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. «Про затвердження Порядку справляння плати за надання платних адміністративних послуг з оформлення та видачі документів у галузі державного експортного контролю і переліку платних адміністративних послуг, що надаються Державною службою експортного контролю, та розміру плати за їх надання»; Постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 р. «Про надання органами державної статистики платної адміністративної послуги з видачі довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України»; Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 р. «Деякі питання надання Державною інспекцією з безпеки на наземному транспорті, Державною авіаційною службою, Державною інспекцією з безпеки на морському та річковому транспорті, Державним агентством з туризму та курортів і капітанами морських торговельних портів платних адміністративних послуг»; Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 р. «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, що надаються Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації»; Постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. «Про затвердження переліків платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством юстиції, Державною реєстраційною службою та структурними підрозділами територіальних органів Міністерства юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень Державної реєстраційної служби»; Постановою Кабінету Міністрів України від 05.01.2011 р. «Деякі питання надання платних адміністративних послуг» тощо.

3. *Здійснення державного нагляду (контролю)*. Важливою державною функцією є здійснення державного контролю й нагляду, що потребує створення насамперед системи органів щодо їх реалізації. Відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» створено систему органів – інспекцій, основним завданням яких є здійснення контрольно-наглядових функцій щодо дотримання актів законодавства державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами.

При цьому важливо зазначити, що державний нагляд – це вид державної діяльності щодо дотримання законності й дисципліни в державному управлінні. З огляду на те, що дія Закону 2011 р. не поширюється на суддів (які здійснюють судовий нагляд) і працівників прокуратури, яким присвоюються класні чини (які здійснюють прокурорський нагляд), на особливу увагу заслуговує саме адміністративний нагляд (адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі [8], державний санітарно-епідеміологічний нагляд [9; 10], державний нагляд за безпекою дорожнього руху [11; 12; 13], державний пожежний нагляд [14; 15], державний геодезичний нагляд [16], державний ринковий нагляд [17] тощо), який характеризується такими ознаками: а) контролюючий суб'єкт є суб'єктом виконавчої влади; б) основною метою є забезпечення безпеки громадян, суспільства, держави (а судового й прокурорського нагляду – забезпечення законності в країні); в) має спеціалізований характер, тобто спрямований на дотримання

спеціальних правил (санітарних, ветеринарних, пожежних, митних тощо); г) здійснюється систематично за конкретним об'єктом; г) здійснюється, як правило, суб'єктами державної виконавчої влади, наділеними надвідомчими повноваженнями; д) пов'язаний із застосуванням адміністративного примусу.

На відміну від адміністративного нагляду, державний контроль – це основний спосіб забезпечення законності, головними напрямами здійснення якого є такі: а) дотримання планової, фінансової, ціноутворюючої, договірної, технологічної, виконавчої, трудової та інших видів державної дисципліни; б) використання державних ресурсів; в) виконання вимог природоохоронного законодавства; г) підбір і розміщення кадрів у державному секторі; г) виконання соціальних програм тощо. Зміст державного контролю становлять такі функції: а) спостереження за функціонуванням підконтрольного суб'єкта, отримання об'єктивної інформації про виконання ним правил і доручень; б) аналіз зібраної інформації, виявлення тенденцій, причин, розробка прогнозів; в) прийняття заходів щодо запобігання порушень законності й дисципліни, шкідливих наслідків, шкоди, у тому числі припинення протиправних дій із метою недопущення нових порушень; г) облік конкретних порушень, визначення їх причин та умов; г) виявлення винних, притягнення їх до відповідальності. Функція державного контролю полягає в аналізі й зіставленні фактичного стану в тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлено перед службовцями, відхилень у виконанні поставлених завдань і причин цих відхилень, а також в оцінці діяльності й доцільності саме такого шляху.

4. *Управління державним майном або майном, що належить АРК, державними корпоративними правами.* Важливо зазначити, що управління державним майном здійснюють тією чи іншою мірою всі органи державної влади. Однак для одних це є другорядними повноваженнями, що здійснюються для забезпечення функціонування органу, а для інших – основним напрямом діяльності державного органу. Із цієї метою в системі державних органів створено спеціальні центральні органи виконавчої влади – агентства, більшість функцій яких становлять функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери їх управління (Державне агентство автомобільних доріг України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство екологічних інвестицій України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України тощо).

Слід звернути увагу на те, що зміст управління державним майном і державними корпоративними правами має прояв в основних повноваженнях щодо таких функцій: 1) прийняття рішення про створення, реорганізацію й ліквідацію підприємств, установ та організацій, заснованих на державній власності, які належать до сфери його управління; 2) ініціювання створення державних господарських об'єднань, державних холдингових компаній, розробки проектів їх установчих документів; 3) затвердження статутів (положень) підприємств, установ та організацій, які належать до сфери його управління, державних господарських об'єднань, державних холдингових компаній та здійснення контролю за їх дотриманням; 4) проведення корпоратизації державних підприємств, які належать до сфери

його управління, у випадках, визначених законодавством; 5) внесення пропозицій і погоджень призначення й звільнення керівників державних господарських об'єднань, державних холдингових компаній у порядку, встановленому законодавством; 6) здійснення контролю й аналізу результатів діяльності державних підприємств (у тому числі ефективності використання державного майна), господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна частка, що належать до сфери його управління, та розробка механізмів підвищення ефективності їх роботи; 7) участь у визначенні стратегії використання державного майна, розвитку державних підприємств, господарських товариств, у статутних фондах яких є державна частка; 8) участь у формуванні стратегії розміщення на фондових ринках часток (акцій, паїв), що належать державі; 9) погодження об'єктів, які належить до сфери його управління, закріплення (дострокове розкріплення) державних пакетів акцій, умов приватизації об'єктів державної власності, відчуження й застави державних корпоративних прав; 10) участь у формуванні системи ресурсного забезпечення підприємств, що належать до сфери його управління, тощо. Саме реалізація цих та інших повноважень з управління державним майном є підставою для визнання відповідної діяльності службовця державною службою.

5. *Управління персоналом державних органів, органів влади АРК або їх апарату.* Законодавча новизна стосується також питання щодо управління державною службою. Так, з метою здійснення розмежування політичної й управлінської діяльності законом передбачено в державних органах запровадити посаду керівника державної служби, який має здійснювати управління державною службою в органі державної влади та відповідати перед керівником відповідного органу за функціонування державної служби як в апараті, так і загалом у системі органу державної влади. До його функцій належать організація проведення конкурсу на зайняття вакантних посад, призначення осіб на посади державної служби та звільнення їх із посад, присвоєння рангів, прийняття рішень про заохочення державних службовців тощо. Відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» в міністерствах передбачено посаду керівника апарату. В органах державної служби, де такої посади немає, функції керівника державної служби здійснюватиме керівник органу державної влади. Управління державною службою в державному органі має здійснюватися також через служби управління персоналом, які набувають нових функцій, зокрема щодо таких видів діяльності: а) проведення спеціальної перевірки відомостей, які подають кандидати на заміщення вакантних посад; б) планування кар'єри державних службовців; в) розробка профілів професійних компетентностей посад державної служби тощо. Це нововведення зумовлюється необхідністю зміни акценту з кадрового діловодства, яке нині домінує в кадрових підрозділах, на управління персоналом державної служби органів державної влади (ст. ст. 8, 9 Закону 2011 р.).

6. *Реалізація інших повноважень відповідного органу.* Окрім повноважень, зазначених вище, на державний орган відповідно до предмета відання покладаються також інші повноваження, а саме: а) розгляд заяв і справ щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проведення розслідування за цими заявами й справами; б) розгляд справи про адміністративні правопорушення,

прийняття постанови та перевірка її законності й обґрунтованості; в) проведення огляду службових приміщень і транспортних засобів суб'єктів господарювання – юридичних осіб, вилучення або накладення арешту на предмети, документи чи інші носії інформації, які можуть бути доказами або джерелом доказів у справі, незалежно від їх місцезнаходження; г) проведення дослідження ринку, визначення меж товарного ринку, а також становища, у тому числі монопольного (домінуючого), суб'єктів господарювання на цьому ринку та прийняття відповідних рішень (розпоряджень) тощо (ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»).

Ще однією термінологічною новелою Закону 2011 р. є введення в нормативний обіг поняття «службова дисципліна державного службовця» як неухильного дотримання Присяги державного службовця, сумлінного виконання ним службових обов'язків. Таким чином, службова дисципліна обумовлюється двома критеріями: неухильним додержанням Присяги державного службовця та сумлінним виконанням ним службових обов'язків. Проаналізуємо їх детальніше.

Неухильне додержання Присяги державного службовця. Порівняльний аналіз текстів Присяги державного службовця, передбачених Законом 1993 р. та Законом 2011 р., свідчить про певні відмінності між ними, які стосуються насамперед переліку тих обов'язків, що покладаються на службовця, який складає Присягу. Зокрема, новітніми є такі положення в тексті нової Присяги державного службовця: *поважати* та охороняти права, свободи і законні інтереси людини й громадянина, *честь держави*; сумлінно виконувати свої *службові* обов'язки.

Слід зазначити, що в Присязі знаходить вияв конституційне положення про те, що джерелом влади є народ України, і саме йому адресовано Присягу, яку складає державний службовець: «Вступаю на військову службу і урочисто клянусь народу України завжди бути вірним і відданим йому...» [18], «Вступаючи на службу до органів внутрішніх справ України, складаю Присягу і урочисто клянусь завжди залишатися відданим народові України...» [19], «Вступаючи на митну службу, урочисто зобов'язуюсь бути відданим Українському народу, справі української державності...» [20], «Вступаючи на службу до Державної кримінально-виконавчої служби України, клянусь завжди залишатися відданим Українському народові...» [21], «Вступаючи на службу до Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, присягаю завжди залишатися відданим Українському народові...» [22]. Таким чином, вірне служіння (відданість) народу України є визначальним положенням Присяги службовця будь-якої галузі в Україні.

Новітнім є положення про те, що особа, яку призначено на посаду державної служби вперше, виголошує Присягу в присутності державних службовців самостійного структурного підрозділу, на посаду в якому її призначено, представників служби персоналу відповідного державного органу (ст. 9 Закону 2011 р.) та керівника державної служби в цьому органі або апараті (ст. 8 Закону 2011 р.) чи уповноваженої ним особи (для участі в прийнятті Присяги). Таким чином, виголошення Присяги особою, яку призначено на посаду державної служби, має характер урочистості, яка повинна підкреслити особливий статус державного службовця та його відповідальність за цей статус.

Оскільки момент призначення особи на посаду державної служби та момент виголошення Присяги не співпадають, важливе значення має вирішення питання про правові наслідки відмови особи від прийняття Присяги. Відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону 2011 р. за відмови особи від складення Присяги державного службовця вона вважається такою, що відмовилася від зайняття посади державної служби, а акт про її призначення на посаду державної служби у зв'язку із цим скасовується суб'єктом призначення. Таким чином, відмова від складення Присяги – це відмова від зайняття посади державної служби, а відмова від зайняття посади державної служби – це підстава для скасування акта про призначення цієї особи на посаду державної служби.

Звернення до зарубіжного досвіду країн Західної Європи свідчить про те, що прийняття присяги публічного службовця є характерним для більшості цих країн із певними особливостями її прийняття. Параграф 58 Федерального закону Німеччини «Про статус чиновників» передбачає, що чиновник повинен скласти таку присягу: «Я присягаю дотримуватись Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина та всіх діючих у Федеративній Республіці законів і сумлінно виконувати свої службові обов'язки, і допоможе мені Бог». Присягу може бути складено й без слів «допоможе мені Бог». При цьому якщо закон дозволяє членам відповідної релігійної громади замість слів «я присягаю» використовувати інші форми запевнення, то чиновник, який є членом такої релігійної громади, може проголосити таку формулу запевнення. У випадках прийняття на публічну службу громадянина країн-членів Європейського Співтовариства (п. 1 параграфа 7) така особа може відмовитися від складення присяги, водночас вона повинна урочисто пообіцяти сумлінно виконувати свої службові обов'язки [23]. У такому ж контексті передбачено присягу службовця цивільної служби Польщі. Стаття 39 Закону Польщі «Про цивільну службу» визначає, що службовець цивільної служби складає урочисту присягу такого змісту: «Присягаю служити Польській Державі, дотримуватися Конституції Республіки Польща, сумлінно й неупереджено виконувати обов'язки службовця цивільної служби згідно з найкращими знанням і волею». При цьому до змісту присяги службовець може додати: «І допоможи мені, Боже» [23, с. 388–427].

У більшості країн службовець складає присягу перед державою. Відповідно до параграфа 34 Закону Чехії «Про службу державних службовців в адміністративних установах і про винагороду публічних службовців та інших працівників адміністративних установ» призначена на посаду особа складає присягу такого змісту: «Я свідомо присягаю своєю честю, що під час виконання я буду дотримуватися конституційних законів та інших законів і правових положень Чеської Республіки, міжнародних договорів, ратифікованих Чеською Республікою, і службових правил, а також розпоряджень мого керівника, виданих відповідно до закону. Я також буду виконувати свої обов'язки належним чином, неупереджено й сумлінно, і не буду зловживати посадою державного службовця». Службова присяга вважається складеною, якщо після її прочитання особа заявляє: «Так, присягаю», – і підписує реєстр складених службових присяг [24]. Стаття 13 Закону Латвії «Про державну цивільну службу» закріпила такий текст присяги: «Присягаю бути чесним та справедливим, відданим Республіці Латвія, виконувати свої обов'язки

згідно з Конституцією Республіки Латвія, міжнародними договорами, законами та урядовими рішеннями, служити загальним інтересам суспільства, щоб забезпечити законне, ефективне та відкрите функціонування публічної адміністрації» [25].

Сумлінне виконання державним службовцем службових обов'язків є одним із положень Присяги державного службовця. У Законі 2011 р. це положення уточнено терміном «службові обов'язки». Таким чином, замість положення «виконання своїх обов'язків» передбачено положення «виконання своїх службових обов'язків», тобто має місце суттєва зміна акцентів в обсязі обов'язків державного службовця (основні/службові), що знаходить відображення в Присязі. Безперечно, така позиція законодавця є досить спірною, оскільки положення «виконання своїх обов'язків» передбачає ті обов'язки, які визначено в ст. 11 Закону 1993 р., тобто це основні обов'язки, які визначено на законодавчому рівні та які стосуються всіх державних службовців незалежно від посади, яку вони обіймають. Водночас положення «виконання своїх службових обов'язків» стосується як основних, передбачених Законом 2011 р., так і посадових обов'язків, тобто конкретних обов'язків, які визначаються на основі Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців [26] та покладаються на конкретного державного службовця відповідно до посадових інструкцій (положень), що затверджуються керівником відповідного державного органу. Таким чином, службові обов'язки визначаються як на рівні закону, так і на рівні підзаконних нормативних актів локального характеру. Це положення суперечить попередньому положенню тексту Присяги, відповідно до якого порушенням Присяги є, зокрема, недотримання Конституції України та законів України, а не підзаконних нормативних актів.

У Законі 2011 р. застосовано компетентнісний підхід до оцінювання здатності державних службовців виконувати посадові обов'язки, визначені в посадовій інструкції. На законодавчому рівні закріплено такі нові поняття, як «профіль професійної компетентності посади державної служби» (комплексна характеристика посади державної служби, що містить визначення змісту виконуваної за посадою роботи й перелік спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних державному службовцю для виконання посадових обов'язків) та «рівень професійної компетентності особи» (характеристика особи, що визначається її освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями й навичками). Введення в нормативний обіг цих понять дає можливість розширити кваліфікаційні вимоги, які встановлюються посадовою інструкцією щодо конкретної посади державної служби. Таким чином, до уваги беруться не лише освітній та освітньо-кваліфікаційний рівень і стаж, а й досвід роботи, володіння спеціальними знаннями, уміннями й навичками, необхідними для ефективного виконання посадових обов'язків. Окрім зазначеного, ці поняття є інструментом для вирішення важливих питань державної служби, у тому числі вступу й просування по службі, професійного навчання та підвищення кваліфікації, планування кар'єри та її розвитку, оцінки результатів діяльності. Так, профілі професійної компетентності є основою професійного розвитку державних службовців: від визначення особистих потреб у навчанні до вдосконалення навчальних програм і підходів щодо підвищення кваліфікації системи в цілому.

Закон 2011 р. встановлює єдині процедури щодо вступу на державну службу незалежно від статусу органу й посади, за винятком особливостей призначення на посади державної служби групи I (тобто посади керівника, заступників керівника державного органу, членів державного колегіального органу, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, та їх апарату, органу влади АРК, голови, заступників голови місцевої державної адміністрації). У Законі 2011 р. вдосконалено механізми проведення відкритого, прозорого, об'єктивного конкурсу, що забезпечується значною їх деталізацією та врегулюванням цих питань саме на законодавчому рівні. Зокрема, передбачається якісна зміна підходу до проведення конкурсу шляхом складення іспитів (тестування) та проходження співбесіди.

Одним із новітніх положень Закону 2011 р. є принципово нова класифікація посад державної служби (ст. 6). Якщо всі попередні положення Закону 2011 р. характеризувалися як його досягнення, то щодо класифікації посад слід зазначити, що такого однозначного позитивного сприйняття її немає. Основним завданням визначення нової класифікації посад була зміна підстави класифікації: від рівня державного органу, як це було в Законі 1993 р., до характеру й обсягу посадових обов'язків, як це має місце в Законі 2011 р. Таку зміну, безперечно, варто підтримати та погодитися з нею. Водночас сама класифікація посад на групи, які у свою чергу класифікуються на підгрупи, для сприйняття є досить громіздкою й складною. Як свідчить міжнародний досвід, однією з вимог класифікації посад у публічній службі є її простота, доступність і зрозумілість.

До новітніх положень Закону 2011 р. слід віднести вимогу політичної неупередженості (ст. 13), яка є логічним продовженням принципу політичної неупередженості державної служби (ст. 3) та такою, що відповідає політико-правовим реаліям України. Єдиним винятком із цього правила була вимога щодо безпартійності членів Центральної виборчої комісії [27]. Натомість вимога щодо безпартійності висувається до службовців спеціалізованої й мілітаризованої державної служби. Так, для спеціалізованої й мілітаризованої державної служби принцип безпартійності є давно відомим і має законодавче визначення, а саме: а) працівники міліції не можуть бути членами політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету (Закон України «Про міліцію» [11]); б) військовослужбовці не можуть бути членами будь-яких політичних партій або організацій чи рухів (Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» [28]); в) особи рядового й начальницького складу Служби спецз'язку на період служби чи роботи в Службі спецз'язку зупиняють членство в політичних партіях (Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» [22]); г) особи рядового й начальницького складу та працівники Державної кримінально-виконавчої служби України не можуть бути членами політичних партій (Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [21]).

Слід звернути увагу на те, що і в чинному законодавстві, і в юридичній науці використовуються схожі поняття «безпартійність», «політична нейтральність», «політична неупередженість». Аналіз їх змістовного навантаження дозволяє стверджувати, що найбільш суворим і жорстким є, безперечно, поняття «безпартійність», яке висуває таку однозначну вимогу, як «не бути членом політичної

партії чи політичного руху». Поняття «політична нейтральність» і «політична неупередженість» є певною мірою м'якшими, оскільки не забороняють членство в політичних партіях і політичних рухах, а висувають вимоги щодо утримання від демонстрації політичних поглядів, політичних уподобань, особливого ставлення до політичних партій під час виконання своїх службових обов'язків. Таким чином, і «політична нейтральність», і «політична неупередженість» дозволяють особі бути членом політичної партії, проте не дозволяють проявляти свою політичну приналежність під час виконання службових обов'язків.

Частина 1 ст. 13 Закону 2011 р. передбачає таку вимогу щодо політичної неупередженості державного службовця, як неупереджено виконувати свої службові обов'язки незалежно від партійної приналежності та особистих політичних переконань. Слід мати на увазі, що неупередженість – це безсторонність, об'єктивність, нейтральність, справедливість, чесність тощо. Отже, державний службовець зобов'язаний виконувати свої службові обов'язки незалежно від партійної приналежності (тобто державний службовець може бути членом політичної партії) та незалежно від політичних переконань (тобто державний службовець, не будучи членом політичної партії, може мати свої політичні переконання).

Відповідно до ч. 2 ст. 13 Закону 2011 р. державні службовці не мають права організувати страйки та брати в них участь. Враховуючи, що державний службовець органічно пов'язаний із державою, здійснює свої повноваження від імені й за дорученням держави, він не може відмовлятися від виконання своїх обов'язків або вчиняти інші дії, що перешкоджають нормальному функціонуванню державного органу (зниження темпів роботи, створення обстановки зниження ділової активності тощо). Заборона на участь у страйках безпосередньо постає з особливого статусу державного службовця. У практиці Міжнародної організації праці (далі – МОП) загальні заборони на участь у страйках вважаються перепонами для реалізації працівниками своїх прав і законних інтересів. МОП вважає такі заходи виправданими лише у випадках гострої національної кризи протягом обмеженого строку і лише тією мірою, якою це відповідає вимогам певної ситуації (громадські заворушення, стихійні лиха тощо). Заборона на участь публічних службовців у страйках передбачається в Польщі, Чехії [29]. Водночас ст. 47 Закону Болгарії «Про державного службовця» передбачає право державного службовця на страйк у разі, якщо висунуті державними службовцями вимоги, що пов'язані з їхніми службовими чи страховими відносинами, не дотримуються. При цьому проведення страйку здійснюється через носіння й виставляння відповідних знаків і символів, протестних плакатів, стрічок та інших відповідних елементів без припинення виконання службових обов'язків.

Частина 3 ст. 13 Закону 2011 р. передбачає, що державний службовець не має права вчиняти дії, які демонструють його політичні погляди або свідчать про особливе ставлення до певних політичних партій. При цьому слід сказати, що зазначені обмеження стосуються лише того часу, коли державний службовець виконує свої службові обов'язки. Таким чином, Закон 2011 р. дозволяє державним службовцям демонструвати свої політичні погляди та своє особливе ставлення до певних політичних партій у вільний від виконання службових обов'язків час. Отже,

мова йде про те, що в робочий час (однозначно) та в позаробочий час, коли службовець виконує службові обов'язки, він не має права здійснювати названі дії.

В інший час, який не охоплює періоди, зазначені вище, державний службовець має право вчиняти дії, що демонструють його політичні погляди або свідчать про особливе ставлення до певних політичних партій, лише як громадянин України. Демонстрація політичних поглядів може проявлятися в участі особи в певних політичних заходах партії, фотографіях на фоні атрибутів партії, публікаціях (як автор, співавтор), заявах, виступах, носінні одягу з емблемами партії, матеріальній чи іншій допомозі тощо. Особливе ставлення до певних політичних партій може мати в позитивні чи негативні прояви (виступи, публікації, висловлювання, використання атрибутики партій тощо). Важливо зазначити, що прояви ставлення до певних політичних партій можуть бути відкритими або прихованими (завуальованими).

Зарубіжний досвід свідчить, що питання політичної неупередженості тією чи іншою мірою передбачаються практично всіма законодавствами країн Західної Європи. Чинивник Федеративної Республіки Німеччина під час здійснення політичної діяльності повинен дотримуватися тієї поміркованості й стриманості, які постають із його положення щодо суспільства та з урахуванням обов'язків його посади. Натомість лише вищий посадовець Чехії протягом усього строку службових відносин не може обіймати жодної посади в політичній партії або політичному русі. Інших державних службовців це обмеження не стосується (параграф 64) [30].

У Законі 2011 р. вперше визначено види дисциплінарних проступків (ст. 52), види дисциплінарних стягнень (зауваження, догана, сувора догана, попередження про неповну службову відповідність, звільнення з посади державного службовця) і порядок застосування дисциплінарних стягнень. Цим питанням уперше в Законі 2011 р. присвячено цілий розділ VIII. Суттєвою новизною Закону 2011 р. є те, що в ньому чітко визначено, який саме вид відповідальності може бути застосовано за певне дисциплінарне правопорушення, тобто дисциплінарне стягнення накладається відповідно до характеру, тяжкості й обставин, у яких його вчинено, що сприяє прийняттю об'єктивного рішення керівником органу щодо виду дисциплінарного стягнення.

Одним із новітніх положень Закону 2011 р. є суттєве обмеження регулятивного впливу норм трудового законодавства на державно-службові відносини. Так, групу нормативно-правових актів загального характеру щодо регулювання адміністративної державної служби становлять також акти трудового законодавства, зокрема Кодекс законів про працю України. Аналіз положень Закону 2011 р. свідчить, що норми трудового права застосовуються в двох випадках:

– якщо це безпосередньо передбачено в Законі України «Про державну службу» 2011 р.: у ст. 33 «Відрядження державного службовця» щодо надання державному службовцю інших гарантій і компенсацій у зв'язку з направленням у відрядження; у ст. 40 «Припинення державної служби за ініціативою державного службовця» щодо визначення підстав припинення державної служби за ініціативою державного службовця, окрім випадків, визначених цим законом, випадків, передбачених законодавством про працю; у ст. 50 «Робочий час, час відпочинку» щодо визначення

тривалості й режиму роботи, часу відпочинку державного службовця законодавством про працю;

– якщо це необхідно для усунення прогалин, які мають місце в Законі 2011 р., і якщо це постає зі змісту відповідних норм цього закону як аналогія права, зокрема, ст. 51 «Відпустки державного службовця» не передбачає порядку надання чергової відпустки, а тому застосовуються положення ст. 79 Кодексу законів про працю України, глава XI «Охорона праці» Кодексу законів про працю України тощо.

Вважаємо, що такий підхід є цілком слушним з огляду на державну службу як публічно-правову сферу та на державного службовця як особу, яка забезпечує виконання публічних державно-владних повноважень.

Закон 2011 р. вперше передбачив підстави й порядок захисту права доступу до державної служби та прав державного службовця, тобто мова йде про захист права доступу до державної служби та прав державного службовця (ст. 14). Отже, ця норма покликана створити належний законодавчо-процедурний механізм реалізації конституційного права на державну службу.

Слід виокремити два основні моменти цього положення, які є взаємопов'язаними, взаємообумовленими та взаємозалежними: права, які можуть захищатися, та осіб, які мають право на захист.

Права, які можуть бути захищеними, визначаються так:

а) право доступу до участі в конкурсі на заміщення вакантної посади державної служби. Відповідно до п. 2.2 Типового порядку до участі в конкурсі не допускаються такі особи: які досягли граничного віку перебування на державній службі; за рішенням суду визнані недієздатними або дієздатність яких є обмеженою; мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо таку судимість не погашено або не знято в установленому законодавством порядку; відповідно до вироку суду позбавлені права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати відповідні посади; піддавалися адміністративному стягненню за корупційне правопорушення протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили; мають громадянство іншої держави; після призначення на посаду будуть безпосередньо підпорядковані близьким особам;

б) право за результатами конкурсу бути рекомендованим для призначення на посаду державної служби.

Окрім переліку прав, що потребують захисту, ч. 1 ст. 14 Закону 2011 р. передбачає *перелік осіб, які можуть звернутися за захистом своїх прав, яких слід класифікувати на три групи:*

а) особи, які претендують на статус державних службовців. Це особи, які або бажають взяти участь у конкурсі, або які взяли участь у конкурсі на зайняття вакантної посади державної служби (у цьому випадку право на скаргу (заяву) має особа, яка взяла участь у конкурсі на заміщення вакантної посади державної служби та яка вважає, що під час проведення конкурсу було допущено порушення порядку його проведення, що порушують її права, зокрема необ'єктивність рішення конкурсної комісії щодо переможця конкурсу, порушення конкурсної процедури, непрозорість конкурсної процедури тощо);

б) особи, яких наділено статусом державних службовців, тобто державні службовці. Державні службовці мають право звернутися зі скаргою (заявою) щодо порушення наданих їм законом прав або виникнення перешкод у реалізації наданих прав. Відповідно до ст. 10 Закону 2011 р. державні службовці наділяються правами, які є складовою їх правового статусу. Порушення наданих державному службовцю прав можуть виявлятися в невизначенні, ненаданні, непроведенні, забороні тощо. Окрім порушення самих прав державного службовця, може мати місце створення перешкод у реалізації наданих прав (затягування проведення службового розслідування, створення перешкод щодо просування по службі, неврахування рангу під час оплати праці тощо);

в) особи, яких звільнено з державної служби. У цьому випадку мова йде про осіб, які не належать до державних службовців у зв'язку з їх звільненням із державної служби. Предметом оскарження в цьому разі можуть бути питання щодо незаконного звільнення та/або порушення соціальних гарантій, які надаються під час звільнення державних службовців тощо.

Суттєві зміни передбачено Законом 2011 р. щодо режиму державної служби, насамперед щодо оплати праці державного службовця. Відповідно до практики провідних країн Західної Європи основну частку (80–90%) заробітної плати державних службовців становитиме посадовий оклад. При цьому принципи системи оплати праці та мінімальний гарантований рівень найменшого посадового окладу в таких країнах встановлюються законом як соціальна гарантія. Законом 2011 р. встановлено мінімальний розмір найменшого посадового окладу на рівні не менше двох розмірів мінімальної заробітної плати (на посаді державної служби підгрупи V-4) та основні параметри формування схеми посадових окладів. Це, порівняно з теперішніми посадовими окладами спеціалістів, зокрема районних державних адміністрацій, більше майже в 4,5 раза. Такий підхід дозволить уже в перший рік дії нового Закону 2011 р. вдвічі підвищити заробітну плату найменш соціально незахищеної категорії державних службовців – спеціалістів і керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, а протягом кількох років – і державних службовців інших категорій. При цьому буде вирішено нагальні на сьогодні проблеми щодо значних міжпосадових і міжвідомчих розбіжностей та порушення фундаментального принципу однакової оплати за однаковою працю. При цьому в Законі 2011 р. зберігається також право на отримання державним службовцем грошової винагороди й матеріальної допомоги на оздоровлення та можливість установа йому визначених Кабінетом Міністрів України надбавок.

Література

1. Про державну службу : Закон України від 17.07.2011 р. (набирає чинності 01.01.2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Бахрах Д.Н. Государственная служба: основные понятия, ее составляющие, содержание, принципы / Д.Н. Бахрах // Советское государство и право. – 1996. – № 12. – С. 4–7.
3. Бедний О.І. Організаційно-правові засади служби в органах місцевого самоврядування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.І. Бедний ; Одеська нац. юрид. академія. – О., 2003. – 209 с.
4. Манохин В.М. Служба и служащий в Российской Федерации: правовое регулирование / В.М. Манохин. – М. : Юристъ, 1997. – 296 с.

5. Коваль Л.В. Адміністративне право : [курс лекцій для студ. юрид. вузів та фак-тів] / Л.В. Коваль. – К. : Вентури, 1998. – 208 с.
6. Цуркан М.І. Особливості судового розгляду спорів щодо проходження публічної служби в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.І. Цуркан ; Одеська нац. юрид. академія. – О., 2009. – 224 с.
7. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про затвердження Положення про Державну автомобільну інспекцію МВС України : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про пожежну безпеку : Закон України від 17.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Про затвердження Положення про Державну пожежну охорону : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Про затвердження Положення про Інспекцію державного геодезичного нагляду Головного управління геодезії, картографії та кадастру України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції : Закон України від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Про текст Військової присяги : Постанова Верховної Ради України від 06.11.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Про затвердження нового тексту Присяги працівника органів внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України від 23.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
23. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимошука, А.М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
24. Про службу державних службовців в адміністративних установах і про винагороду публічних службовців та інших працівників адміністративних установ : Закон Чеської Республіки від 26.04.2002 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимошука, А.М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – С. 269–388.
25. Про державну цивільну службу : Закон Латвії від 07.09.2000 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимошука, А.М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – С. 455–466.
26. Про затвердження типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
27. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30.06.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

28. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

29. Стаття 68 Закону Польщі «Про цивільну службу», параграф 66 Закону Чехії «Про службу державних службовців в адміністративних установах і про винагороду державних службовців та інших працівників адміністративних установ» // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимощука, А.М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – С. 269–427.

30. Закон Федеративної Республіки Німеччина «Про статус чиновників» від 31.03.1999 р., Закон Чехії «Про службу державних службовців в адміністративних установах і про винагороду державних службовців та інших працівників адміністративних установ» від 26.04.2002 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимощука, А.М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – С. 225–388.

Анотація

Ківалов С. В. Новітні положення Закону України «Про державну службу» 2011 р. – Стаття.

У статті проаналізовано новітні положення Закону України «Про державну службу» 2011 р., зокрема поняття «державна служба» та «державний службовець», крізь призму визначення переліку повноважень останнього, надано принципово нову класифікацію посад державної служби, вимогу щодо політичної неупередженості державних службовців, суттєве обмеження регулятивного впливу норм трудового права на державно-службові відносини. Приділено увагу Присязі державного службовця з урахуванням її особливостей для різних видів державної служби. Здійснено порівняльно-правовий аналіз Закону України «Про державну службу» 2011 р. та зарубіжного законодавства.

Ключові слова: державна служба, державний службовець, присяга, повноваження державного службовця, класифікація посад державної служби, політична неупередженість.

Аннотация

Кивалов С. В. Новейшие положения Закона Украины «О государственной службе» 2011 г. – Статья.

В статье проанализированы новейшие положения Закона Украины «О государственной службе» 2011 г., в частности понятия «государственная служба» и «государственный служащий», сквозь призму определения перечня полномочий последнего, подано принципиально новую классификацию должностей государственной службы, требование политической непредвзятости государственных служащих, существенное ограничение регулятивного влияния норм трудового права на государственно-служебные отношения. Уделено внимание Присяге государственного служащего с учетом ее особенностей для разных видов государственной службы. Осуществлен сравнительно-правовой анализ Закона Украины «О государственной службе» 2011 г. и зарубежного законодательства.

Ключевые слова: государственная служба, государственный служащий, присяга, полномочия государственного служащего, классификация должностей государственной службы, политическая непредвзятость.

Summary

Kivalov S. V. The newest provisions of the Law of Ukraine “On the State Service” 2011 year. – Article.

In the article there are analyzed the newest provisions of the Law of Ukraine “On the State Service” 2011 year, particularly, the term “state service” and “state servant” over the prism of definition of the list of competence of the last, fundamentally new classification of the posts of the state service, demand of the political impartiality of the state servants, essential limitation of the regulative influence of the labor law norms on the state-official relations. The attention is devoted to the oath of the state servant taking into account its specific features for different types of the state service. There is made a comparative-legal analysis of the Law of Ukraine “On the State Service” 2011 year with the foreign legislation.

Key words: state service, state servant, oath, competence of the state servant, classification of the posts of the state service, political impartiality.